

med de vurderinger, der er givet andre steder. Påfaldende er, at der altid søges efter at fremhæve de positive sider hos personerne, både modstandere og partifæller. Dog kan der siges noget træffende og spidst, men stilfærdigt: »Hun [Kamma Larsen-Ledet] så totalt åbent og frisindet på SF og alt hvad der hed venstrefløj. Efter min mening grænsede til det letsindige. Orla [Møller] kunne vi finde i den anden ende af den skala, som det blev en vane at vurdere socialdemokrater efter. Han var et menneske, der ønskede indflydelse, og det var tydeligere hos ham, end hos de fleste andre«.

Erindringerne slutes med den totale overraskelse det var, også for Anker Jørgensen, da Krag i 1972 pegede på ham som sin efterfølger. Erindringerne og Dagbøgerne sikrer Anker Jørgensen en fornem plads i dansk historisk litteratur ved siden af den politiske.

Vagn Dybdahl

Henning Rohde: *Noget lykkedes... Erindringer*. (Gyldendal, 1994). 356 s., 298 kr.

Henning Rohde (f. 1910) indtog gennem mange år en central placering i dansk administration og teaterliv – det sidste samlet om Det kgl. Teater og Statsradiofonis dramatisk-litterære afdeling. Hans erindringer samler sig også om disse emner, mens de personlige forhold ikke optager megen plads og væsentligst indskrænker sig til facetter til portrættet af faderen, den fremragende maler og designer Johan Rohde (1856-1935). Desværre standser erindringerne, da Rohde i 1962 blev departementschef i Kulturministeriet og fra 1975 chef for Det kgl. Teater, således mangler altså det afsnit, hvor Rohde havde størst afgørende indflydelse.

Ståstedet for Rohde var i mange år Undervisningsministeriet med dets dengang – selv for de dygtigste – langsomme advancement ad stigen sekretær, fuldmægtig, kontorchef. Forløbet blev afbrudt af perioder ved teatret med stillingsbetegnelser som teatersekretær og vicechef. Til dette kommer perioder ved Statsradiofonien og *Politikens* redaktion.

Af Undervisningsministeriets organisation og arbejdsformerne giver erindringerne gode skildringer, der vil være et godt kildestof, når periodens administrationshistorie skal behandles, herunder også når forholdet mellem ministre og embedsmænd skal med. Særlig væsentlig er oplysningerne om spillet omkring dannelsen af Kulturministeriet; hidtil har vor viden mest været de mange »rygter«, der dengang løb rundt i de politiske og administrative cirkler.

Når det gælder de store afsnit om teatret, optager de for dette specifikke administrative forhold naturligt nok en stor plads, men også oplysningerne om repertoarer og kunstnerne tilgodeses. Samlet bliver derfor disse afsnit af betydelig kildeværdi for teaterhistorien. For læseren, der går til bogen alene for at hente almen orientering, er fremstillingen mindre ligefrem. I den henseende er teksten ofte ikke let tilgængelig, fordi den belastes af navne (på kunstnere og stykker) og enkeltbegivenheder, som allerede nu er for fjerne og utilgængelige for mange.

Samlet giver bogen imidlertid en indsigt i, hvordan man til vekslende tider og på vidt forskellige områder bestandig har kunnet få tingene til at lykkes. Ikke ved det blotte engagement, men ved bestandig at forberede sig grundigt og ved på forhånd at tage beslutningstagerne enkeltvis, hvad enten

de er politikere, administratorer eller kunstnere.

Vagn Dybdahl

Erling Bjøl: *Fra magtens korridorer. Erindringer fra 60'erne, 70'erne & 80'erne.* (Politikens Forlag, 1994). 272 s., 269 kr.

Hermed afslutter Erling Bjøl de erindringer, han i 1993 begyndte med *Set i bakspejlet* (se *Historie*, 1994, s. 156f). Der er tre hovedemner i bogen: tiden 1963-83 som professor i international politik i Århus og sideløbende dermed hans virke som reporter for *Politiken* med portrætter af de mange internationale politikere, Erling Bjøl traf. Et tredje hovedemne er virket som historiker gennem egne værker og som redaktør. Til disse emner kommer spredt oplysninger om *Politikens* ledelse og sidst et stykke om livet som pensionist og om det at være ramt af blindhed.

Professortiden er væsentlig som et bidrag til belysning af opbygningen af statskundskabsstudiet i Århus. Det er ikke en systematisk behandling, men snarere en række impressionistiske skildringer af studenternes forståelse af det nye fags indhold og formål og af forholdet mellem lærere og studenter ikke mindst under den nye styrelseslov, der ikke havde megen sympati hos Erling Bjøl.

I professortiden fortsatte Erling Bjøl med store reportagerejser ude i verden og med studierejser, der i reglen samtidigt affødte korrespondancer til *Politiken*. Det var en virksomhed, der førte ham i forbindelse med en række af tidens ledende statsmænd. Det var i øvrigt også en side af virksomheden – hvad Erling Bjøl ikke selv siger, men

hans studenter har berettet – der gav hans undervisning liv og hævede den over den teoretisering, som kunne have ført til en stiv og verdensfjern formalisering. Til gengæld har hans behandling af personer og begivenheder nydt gavn af den større indsigt og forståelse, arbejdet med fagets teori gav ham. Der er bestandig henvist til de artikler og kronikker, som rejserne medførte, og dermed rummer erindringerne også mulighederne for en videregående udnyttelse af de samtidige vurderinger. Som i det foregående bind er der jævnligt kategoriske personkarakteristikker, som forekommer lidet afbalancerede, måske unødvendige (»den pluskæbede prins« – om Konstantin af Grækenland).

Det historiografiske afsnit handler dels om Erling Bjøls egne værker, navnlig verdenshistorien efter 1945 og kulturhistorien, dels om hans redaktion af den store fællesnordiske verdenshistorie. Det er meget væsentlige bidrag til tilblivelsen af værkerne og til deres gang ude i de nordiske lande. Det er et afsnit, der er givende, men dog med fordel kunne have været gjort fyldigere bl.a. med mere om forfatterens eget syn på, hvordan sådanne større oversigtsværker bør gribes an, og hvilke stofområder der bør indgå i skildringerne.

Bogens »udenværker«, illustrationer og register, er af vidt forskellig valør. Illustrationerne er fine og velvalgte; registeret er som i det foregående bind meget mangelfuldt. Denne sidste mangel forringer opslagsværdien i det værk, der ellers også ved dets stilistiske kvaliteter vil blive stående højt i memoirelitteraturen.

Vagn Dybdahl